

Årets gang på Heltborg Museum

Af Jytte Nielsen, Heltborg Museum

Allis Helleland åbner sommerudstillingen med croquistegninger af Jens Søndergaard.

Her på museet er der denne sommer ”bare damer”. Det skal hverken forstås således, at der kun er kvindeligt personale eller de er let påklædte, men ses i sammenhæng med årets sommerudstilling af croquis tegninger af Jens Søndergaard. Søndergaard er mest kendt for sine stor landskabs - og havbilleder, men livet igennem dyrkede han nøgenstudiet. Studierne kunne han bruge i sine figurfremstillinger på de store lærreder med oliemaleri. I modsætning til de ofte lidt kluntede mennesker på malerierne, er nøgenstudierne forbavsende sikre og nuancerede, og viser at Jens Søndergaard evnede at tegne - endda vellignende og suverænt. Udstillingen åbnede den 30. maj, hvor direktøren for Statens Museum for Kunst Allis Helleland, holdt åbningstalen. For hende er Jens Søndergaard ikke bare en blandt mange andre kunstnere - han var hendes barndoms kunstner, eftersom hun er opvokset nær Bovbjerg. I sin tale drog hun paralleller mellem de frodige kvinder og de store landskabsmalerier - i deres form og råkraft. Udstillingen har fået en fin modtagelse blandt museets besøgende, hvoraf mange finder denne ”nye” Søndergaard interessant.

Udenfor museets vægge

For mange vil et museum være tæt knyttet til de fysiske rammer, det vil sige selve udstillingen og de arrangementer og aktiviteter der foregår på museet. Et statsanerkendt museum har mange arbejdsopgaver, som ikke ligger indenfor de fire vægge, men som knytter an til de mange ting der sker i det omgivende samfund. Hele det arkæologiske ansvarsområde er underlagt museerne, og i den seneste revision af museumsloven, blev der skabt mulighed for at også nyere tids ”arkæologi” kunne uddelegeres til de enkelte museer. Her tænker jeg på alle de bygninger som kommunerne i disse år giver nedrivningstilladelser til. Når landbrug ned- eller sammenlægges bliver der ofte en bygningsmasse tilovers. Nogle gange frasælges stuehus og udbygninger til privat beboelse, men ofte vælges løsningen med nedrivning. I disse år forvinder den danske bondegård lidt efter lidt, og det er på høje tid at nogle begynder at foretage en registrering af hvad der egentlig rives ned. I loven er der ikke hjemmel til fredninger m.v., men der går mange oplysninger tabt, hvis ikke der systematisk foretages opfølgninger på disse sager. Museet har et godt samarbejde med

Villerslev Smede- og Maskinværksted før nedrivning.

Sydthy Kommune, således at museet får muligheden for at kigge før tilladelserne gives. I det seneste år er der foretaget op til en halv snes registreringer af bygninger der nu er forsvundet. Egentlige opmåling er endnu ikke kommet på tale, men der foretages fotodokumentation. I det forløbne år er et af de første gårdmejerier i Sydthy forsvundet, en af de første stalde med fodergang og en mægtig stor lade med dobbelt køregang. Men også hele trefløjede anlæg er forsvundet, med brolagt gårdsplads, spåntag og på den måde er det vi forstår ved "den danske bondegård" forsvundet. Når der ikke er penge til at redde f.eks. en hel gård i hver egn, må vi forsøge at redde så mange bygningsdetaljer som muligt i form af foto m.m.

Doverodde Købmandsgård

En af de store opgaver museet har forsøgt at løse i det sidste års tid, er opbygningen af udstillingerne i Limfjordscenteret i Doverodde Købmandsgård. Til at forestå udstillingsarbejdet har museet haft ansat Inge Kjær Kristensen som projektmedarbejder. Hun har indsamlet materiale i form af genstande til udstillingen, men i høj grad også søgt at få oplysninger om de sidste 150 års liv i Doverodde. Mange mennesker er blevet interviewet og der er kigget i mangan et fotoalbum. Ud fra de tilgængelige oplysninger er udstillingen så opbygget omkring emnerne landboliv, limfjordshandel - og fiskeri. Doveroddes historie er så forsøgt fortalt i forhold

til den store Danmarkshistorie, som jo har udstukket præmisserne for den lille handelsplads ved Limfjorden. Det er bemærkelsesværdigt at det aktive handelsliv i Doverodde ikke har efterladt sig mange genstande, når man tager i betragtning de store mængder gods og varer der i tidens løb er handlet fra stedet. Mange fine facetter af livet omkring Doverodde er det lykkedes Inge Kjær Kristensen at afdække og andetsteds i denne bogen kan læses om en af de historier hun har arbejdet med.

Selve udstillingen er bygget op omkring ideerne om, at der skal være noget til sanserne, hænderne og intellektet. Rundt omkring i udstillingen står forskellige tableauer med udskaarne træfigurer i fuld størrelse. Alle disse figurer viser en situation fra de sidste 200 års liv omkring stedet. På plancher med tekst og foto fortælles så det historiske forløb og endelig kan børn og legelystne voksne prøve forskellige aktiviteter rundt om i udstillingen, som er opbygget på de øverste to etager i Thomsens gamle pakhus fra 1852.

Små tykke mænd

Sydthy Kunstforening har i det forløbne år haft efterårs - og forårsudstilling på museet. Efterårsudstillingen tiltrak sig stor opmærksomhed, idet værkerne var af den fynske kunstner Keld Moseholm Jørgensen. Det drejede sig om bronzeskulpturer, nogle naturalistisk gengivet, men også om figurer af små tykke

mænd der aser og maser med forskellige projekter af lidt urealistisk karakter. Kvaliteten af udstillingen var høj, og tillige med Keld Moseholm Jørgensens værker vist af grafik af Helmtrud Nystrøm. Senere i oktober måned viste kunstforeningen en større udstilling med værker af 3 bornholmske kunstnere - Martin Berge, Ole Christensen og Inge Lise Westman.

Forårsudstillingen dette år var med værker af to papirkunstnere - Inge Kjær og Merete Zeuthen.

I vintermånederne havde kunstforeningen tillige en foredragsrække med kunsthistorikeren Nina Dahlman Olsen, som fortalte om kunstens udvikling fra år 1750 og fremefter.

Billedskolen på Heltborg Museum har også afholdt udstilling med dels værker fra børnenes lange efter - og forårsforløb, dels fra voksenkursisternes endagskurser.

Jernaldergården

De netop afsluttede jernalderdage i juli måned, resulterede i påbegyndelsen af yderlige to huse i jernaldergården. Det drejer sig om to småhuse, formodentlig brugt som værkstedshus og opbevaringshus. Mange mennesker gæstede museet under de tre ugers aktiviteter, som bød på pottemageri, løbbinding, uldforarbejdning,

smedning, jernudvinding, trædrejning, milebrænding, horn, ben og barkarbejde og meget andet. Den måske nok populære aktivitet er bueskydebanen, hvor børn kan prøve at skyde til måls efter trædyr - med en stump fuglepil. Så glemmes fjernsyn og computerspil for en stund.

De to påbegyndte huse forventes færdiggjort i løbet af de næste par år.

År 2000

Snart banker det nye årtusinde på døren, og ingen af os kan vide hvad det vil byde på. Når man arbejder med museum og det lange tidsspænd af år er det selvfølgelig specielt at tænke på, at vores jernaldergård netop lå i Heltborg for omkring 2000 år siden, og at de mennesker der beboede den ikke havde andel i vores tidsregning, men sikkert alligevel frydede sig hvert år, når året vendte. Vi ved ikke hvilket tidssystem vore efterkommere vil bruge om 2000 år, blot må vi håbe at de finder lige så stor fornøjelse ved at granske tidligere slægters liv, som vi gør i dag. Det er dejligt at mærke en stigende interesse for historien, og fra stedet her skal lyde en stor tak til alle, som er med til at gøre stedet levende og som synes at "uden fortid - ingen fremtid". Tak.

Kilde: Sydthy Årbog 1999, side 115-117.